

Servetifünun Edebiyatı / Öğretici Metinler

1. Sabaha karşı Plevne civarından geçiyorduk. Plevne Ovası'nı görmek, arz üzerinde hakir bir mezarı bile kalmayan zavallı babamın ruhunu biraz teneffüs etmek istiyordum. Eyvah! Yüksek ve zengin ekinleri okşayan gece rüzgârı -madde ve hakikat gibi insafsız- dedi ki: "Babanın kanını emen bu toprak şimdi babanın cisim ve ruhundan yabancı açıklara sünbüle-i gıda hazırlıyor." Şimdi ufk-ı şarkî kızarıyor, kızarıyordu. Osmanlı bayrağı gibi al, kan gibi al olmuştu: Bir ruh-ı şehid için bu ufk-ı sabah ne güzel kefendi. Baba, seni bu ağustos ayının son seherinde Plevne ufkunun bu geniş, kanlı mendili içinde kokladım.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gezi yazısı B) Otobiyografi C) Fıkra
D) Edebî tenkit E) Makale

2. Servetifünun Edebiyatı'na ne kusurlar bulunuyordu? İlk itiraz bu eserlerin anlaşılmasında idi. Dikkat olunca bu "anlaşılmasında" tabirinin iki mevkide toplandığı görülmüyordu. Ya bir mana içermemek ya bir zevk alınmamak kasdolunuyordu. Evet, bu itirazın iki ciheti de haklıdır. Servetifünun Edebiyatı'nı anlamayan ve ondan bir zevk almayan vardır. Fakat bu böyle bir hüküm ki eski ve de sabittir. Çünkü anlayın ve zevk alan da vardır.

Bu parçadan hareketle Servetifünun Dönemi tenkit yazılarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Servetifünuncular tenkit yazılarını edebiyat ve dil anlayışlarına yöneltilen eleştirilere karşı cevap olarak kullanmış, daha çok dil ve edebiyat anlayışlarını duyurmak için yazmışlardır.
B) Servetifünuncular, tenkit yazılarını Divan Edebiyatı'nın ulusallıktan uzak, yapay bir edebiyat olduğunu, halk edebiyatına öncelik verilmesi gerektiğini açıklamak için yazmışlardır.
C) Servetifünuncular, tenkit yazılarını toplumsal faydayı ön plana çıkarmak, topluma bir yarar sağlamak amacıyla yazmışlardır.
D) Servetifünuncular, tenkit yazılarını topluma yön vermek ve dilde sadeleşme çabalarının nedenlerini topluma anlatmak için araç olarak kullanmışlardır.
E) Servetifünuncular tenkit yazılarına sosyal konuları ele alarak toplumu değiştirme ve yenileştirme görevi yüklemiştir.

3. Servetifünun Dönemi'nde dergi türü daha çok gelişme göstermiş, gazete türü gerilemişti. Çünkü dönemin siyasi ortamı gazete için müsait değildi. Dergilerde ise sosyal ve siyasi konular değil, sanatsal konular ele alınıyordu. Dergiler toplumun edebiyata bakış açısını değiştirmek istiyordu. Edebiyatı sosyal fayda ilkesine göre değil, estetik bir varlık olarak ele almışlardı. Dergileri, kendilerine yöneltilen eleştirileri yanıtlamak edebiyatla ilgili görüşlerini açıklamak, Batı edebiyatını yorumlamak için kullanmışlardı. Arapça ve Farsça tamlamalarla yüklü bir dil tercih etmişlerdir.

Bu parçadan hareketle Servetifünun dergicilerindeki öğretici metinlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Batı'nın ilmi ve teknolojisi anlatılmıştır.
B) Faydayı değil, estetik zevki ön plana çıkarmışlardır.
C) Divan edebiyatı nesir geleneğinin etkileri görülür.
D) Halkı aydınlatmak ve eğitmek amacı vardır.
E) Kullanılan dil açık, anlaşılır ve sadedir.

4. Servetifünun sanatçıları ve bunların yazdığı eserlerde II. Abdülhamit döneminin izleri görülür. Bu dönemde sanatçıların Meşrutiyet ve Batı dünyasına açılmaya ilgili tüm umutları kurumuş, uzun süren baskı ve sansür uygulamaları bu dönem sanatçılarında derin yaralar oluşturmuştur. Böyle bir mutsuzluğun ve yalnızlığın yaşandığı ortamda da sanatçıları toplumsal konulardan uzak durmayı tercih etmişlerdir. Kuşku yaratacak hiçbir eyleme kalkışmamışlar, yeteneklerini sakıncası olmayan, zararsız bir edebiyat oluşturmak için kullanmışlardır.

Bu paragrafın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Geniş halk kitleleri Servetifünun sanatçıları anlamamıştır.
B) Servetifünun sanatçıları Türk edebiyatının gelişmesinde önemli bir yere sahiptir.
C) Dönemin siyasi ortamı, Servetifünun sanatçıları sanat anlayışının şekillenmesinde belirleyici olmuştur.
D) Servetifünun sanatçıları eski edebiyatın nazım şekillerini kullanmayı yeni şekiller denemişlerdir.
E) Servetifünun sanatçıları sanat anlayışının ve zevkinin bireysel konularla oluşacağını düşünmüşlerdir.

Servetifünun Edebiyatı / Öğretici Metinler

5. Tanzimat Dönemi öğretici metinleri ile Servetifünun Dönemi öğretici metinlerini karşılaştıran aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Tanzimat Dönemi yazarları sanat toplum içindir anlayışıyla yazarken Servetifünun Dönemi yazarları sanat sanat içindir anlayışını benimsemiştir.
- B) Tanzimat Dönemi sanatçıları halkı bilinçlendirmek anlayışıyla yazarken Servetifünuncular sanat anlayışlarıyla ilgili yazmışlardır.
- C) Tanzimat Döneminde toplumsal konular, Servetifünun döneminde bireysel konular ele alınmıştır.
- D) Tanzimat Dönemi'nde öğretici metinler dergi etrafında gelişirken Servetifünun Dönemi'nde gazete etrafında gelişmiştir.
- E) Tanzimat Dönemi'nde makale, fıkra gibi türler yapıyı belirlemiş; Servetifünun Dönemi'nde ise öğretici metinler; eleştiri, gezi yazısı ve hatıra kaleme alınmıştır.

6. Servetifünun'da "sahir, zahir, fair" gibi namlarla bazı manzumecikler neşreden nev hevesler de şairliğe oldukça istidad gösteriyorlar. Hayfa ki inhimak-i teceddütle yazdıkları şiir değil, oyuncak oluyor. Onlara şimdiye kadar kimse bir itiraz etmemiş hatta eserlerine daima asar-ı deha namı verilmiştir. Bir kere "yeni" denilen ve manalı manasız, lüzumlu lüzumsuz birkaç kelime veya terkip yazmakla husulüne kanaat olunan tavr-ı beyan edildi mi yazılan şiir mutlaka güzel, mutlaka pek güzel addolunuyor. İşte bu böyle kabul olunmuş, tekerrür etmiş bir meslek. Art Poetique (Şiir Sanatı) unvanlı eser-i mefhurunda "Boileau" ne diyor: "Asarınızı tenkitten çekinmez udeba (edebiyatçılar) bulunuz, bunlar yazdığınız şeylerin samimi dostları, hatalarınızın düşmanları olsunlar."

Ali Ekrem Bolayır'ın "Şiirimiz" başlıklı yazısından alınan bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Metinde Arapça ve Farsça sözcüklere yer verilmiştir.
- B) Şairliğe heveslenenlerle onları yanlış yönlendirenlerin eleştirisi yapılmıştır.
- C) Metinde anlatılanlar devrin sanat anlayışıyla ilgilidir.
- D) Metinde tanık göstermeden yararlanılmıştır.
- E) Şiirde biçim kusursuzluğunun vazgeçilmez olduğu vurgulanmıştır.

7. Emelim okuyucuları bu başlık altında ekseriyetle faziletli Garb'ın eserlerinden haberdar etmektir. Kendilerine imkân dairesinde geniş bir düşünce ufku açmaktır. Bundan ümit ettiğim faydalar evvela tarih, felsefe, hukuk hakkında malumat arzusundaki ilim ve irfan isteyicilerine, eserlerinde faydalı bilgiler edinecekleri muharrirleri tanıtmaktır.

Bu parçada tanıtılan Servetifünun Dönemi eserinin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gezi yazısı   B) Hatırat   C) Eleştiri
D) Mülakat   E) Günlük

8. Tıkıştığımız arabada Veliaht Reşat Efendi'nin en büyük oğlu varmış. Reşat Efendi'ye, onun şehzade ve belki adamlarına rastlamak, onlarla selamlaşmak! Onlarla yan yana gelmenin ne demek olduğu konusunda uzun uzun bilgi veren ve o gün beni aşırı bir kuruntuyla konuştuğu sanısına düşüren Saffet-i Ziya ancak benimle eve girdikten ve bir kahve içtikten sonra yatışabildi. Ben zaten İstanbul'u kuşatmış tehlike ağı içinde, Reşat Efendi tehlikesinin ne önemli bir düğüm olduğuna ilişkin pek çok şey dinlemiştim. Saffeti Ziya'nın kattığı bilgilerle bu tehlikenin önemini büsbütün anlamış oldum. Reşat Efendi'nin arabası geçerken, geçtiği yolda ona rastladınız da bir yan sokağa sapmadıysanız ya da bir dükkana girdiniz de orada bu adamın hizmetlilerinden birini buldunuz, hele onun hekimlerinden, onun mağazalarından biriyle ilişkiye girdiniz mi artık haftalarca bunun sonuçlarını bekleyerek yaşamanız, uykunuzda sıçramanız gerekirdi.

Halit Ziya Uşaklıgil'in "Kırk Yıl" adlı eserinden alınan bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Metin anı türüne örnektir.
- B) Dönemin siyasi ve sosyal şartlarını yansıtmaktadır.
- C) Konuşma havası içinde yazılmıştır.
- D) Anlatım 3. kişi ağızından yapılmıştır.
- E) Öğretici metin geleneğine göre yazılmıştır.

